

**KRANTIGURU SHYAMJI KRISHNA VERMA
KACHCHH UNIVERSITY, BHUJ- KACHCHH**

NEW SYLLABUS

(AS PER NEP 2020 & UGC GUIDELINES)

ECONOMICS

Post Graduation Programme for 2 years

Master of Arts

Semester- I & II

2026-27

HoD
Professor & Head
Department of Economics
K.S.K.V. Kachchh University
BHUJ(KACHCHH)-370 001

Dean
Dr. Kalpana Satija
Dean, Arts Faculty
KSKV Kachchh University

Semester I

KRANTIGURU SHYAMJI KRUSHNA VERMA KACHCHH UNIVERSITY									
FACULTY OF SOCIAL SCIENCE AND HUMANITIES (DOE)									
Programme	PG for 2 years prog.				Branch/Spec.	MA-Economics			
Semester	I				Version/Pattern	NEP			
Effective from Academic Year		2026-27			Effective for the batch Admitted in		2026-27		
Subject code	DSCME-101		Subject Name		Research Methodology in Economics				
Teaching scheme					Examination scheme (Marks)				
(Per week)	Lecture (DT)		Practical (Lab.)		Total		CE	SEE	Total
	L	TU	P	TW					
Credit	4				4	Theory	50	50	100
Hours	60				60	Practical			
Learning Outcome:									
After completing the Research Methodology course, students will develop a clear understanding of the nature and significance of research in economics, enabling them to identify research problems and frame appropriate objectives and hypotheses. They will acquire basic skills in qualitative and quantitative research methods, data collection, sampling techniques, and simple data analysis.									
English									
Unit									Hrs
1	Research: Introduction to research, Definition of Research-Importance of Scientific Research-Types of Research, Historical Research, Experimental research -Fundamentals Research, research problem, Formulation of research Objective and Hypothesis.								15
2	Primary And Secondary Data: Meaning, Difference, Methods for Primary Data Collection: Interview, Survey – Questionnaire, Observation Source for Primary Data Collection. Questionnaires Design and Its Characteristics, Sources of Secondary data in economics (Census, NSS, NFHS, NSSO, RBI, CSO, etc.).								15
3	Population & Sample- meaning, Definition, Marmite and demerit of both, Characteristics for good sample, sample selection methods. Variable- meaning and types of variables								15
4	Report Writing and Ethics: Structure of research report/thesis in economics: main steps (introduction, review of literature, methodology, analysis, findings), references, appendices. Citation and referencing styles, bibliography preparation, plagiarism.								15
ગુજરાતી અભ્યાસક્રમ									
એકમ									Hrs
૧	સંશોધન: સંશોધનનો પરિચય, સંશોધનની વ્યાખ્યા, વૈજ્ઞાનિક સંશોધનનું મહત્વ, સંશોધનના પ્રકારો, ઐતિહાસિક સંશોધન, પ્રયોગાત્મક સંશોધન, મૂળભૂત (મૌલિક) સંશોધન, સંશોધન સમસ્યા, સંશોધનના ઉદ્દેશ્ય અને પરિકલ્પનાનું રચનાત્મક નિર્માણ.								15
૨	પ્રાથમિક અને ગૌણ માહિતી : અર્થ- વ્યાખ્યા અને તફાવત, પ્રાથમિક માહિતી એકત્રીકરણની પદ્ધતિઓ: ઇન્ટરવ્યુ(રૂબરૂ મુલાકાત), સર્વે-પ્રશ્નાવલી નિરીક્ષણ. ગૌણ માહિતી એકત્રીકરણ અને એના સ્ત્રોતો. પ્રશ્નાવલીની રચના અને તેની લાક્ષણિકતાઓ, અર્થશાસ્ત્રમાં ગૌણ માહિતીના સ્ત્રોતો (જનગણના, NSS, NFHS, NSSO, RBI, CSO વગેરે).								15
૩	વસ્તી અને નમૂનો: અર્થ અને વ્યાખ્યા, વસ્તી અને નમૂનાના લાભ અને ગેરલાભ, સારા નમૂનાની લાક્ષણિકતાઓ, નમૂના પસંદગીની પદ્ધતિઓ , ચલ (Variable)- અર્થ અને ચલના પ્રકારો.								15
૪	અર્થશાસ્ત્રમાં સંશોધન અહેવાલ/થિસિસની રચના: અર્થશાસ્ત્ર માં અહેવાલ/થિસિસ નું માળખું , મુખ્ય તબક્કાઓ (પરિચય, સાહિત્ય સમીક્ષા, સંશોધન પદ્ધતિ, વિશ્લેષણ,								15

	નિષ્કર્ષો), સંદર્ભો, પરિશિષ્ટો. ઉલ્લેખ અને સંદર્ભ આપવાની પદ્ધતિઓ, ગ્રંથસૂચિ તૈયાર કરવાની પ્રક્રિયા, સાહિત્યચોરી (પ્લેજરિઝમ).	
Reference (APA Style)		
	Kothari, C. R. (2004). Reseach methodology Methods & Techniques. new Delhi: New Age International (P) Limited,Publishers. Vaidya, D. R. (2024). RESEARCH METHODOLOGY. Ahmedabad: Dr. Babasaheb Ambedkar Open University. (Edition, 2021) Kothari, C. R. (2004). Reseach methodology Methods & Techniques. new Delhi: New Age International (P) Limited,Publishers. Methods of Research (For All Discipline) – 4th Edition. (2021). Methods of Research (For All Discipline) – 4th Edition. Ahmedabad / Gandhinagar: Kopykitab. Vaidya, D. R. (2024). RESEARCH METHODOLOGY. Ahmedabad: Dr. Babasaheb Ambedkar Open University.	

Exam Paper Style

	Section	Waitage	Marks
Q-1	Descriptive Questions (any 1 out of 2)	UNIT 1	10
Q-2	Descriptive Questions (any 1 out of 2)	UNIT 2	10
Q-3	Descriptive Questions (any 1 out of 2)	UNIT 3	10
Q-4	Write Short Note (any 2 out of 4)	UNIT 4	10
Q-5	True and False/M.C.Q./Short Questions (any 10 out of 12)	UNIT 1,2,3 and 4 (Each unit four questions)	10

Evaluation

Internal Assessment	50 Marks
University Assessment	50 Marks

KRANTIGURU SHYAMJI KRUSHNA VERMA KACHCHH UNIVERSITY											
FACULTY OF SOCIAL SCIENCE AND HUMANITIES (DOE)											
Programme		PG for 2 years prog.				Branch/Spec.		MA-Economics			
Semester		1				Version/Pattern		NEP			
Effective from Academic Year				2026-27		Effective for the batch Admitted in				2026-27	
Subject code		DSCME-102		Subject Name		Industrial Economics in India					
Teaching scheme						Examination scheme (Marks)					
(Per week)		Lecture (DT)		Practical (Lab.)		Total		CE	SEE	Total	
		L	TU	P	TW						
Credit		4				4		Theory	50	50	100
Hours		60				60		Practical			
Learning Outcome:											
Understand structure and functioning of industries, Analyze market behaviour and pricing strategies, Evaluate industrial policies and their impact, Apply industrial economics to Indian economic issues, Develop analytical and policy-oriented thinking											
English											
Unit											Hrs
1		Framework of Industrial Economics: Meaning, Nature, and Scope of Industrial Economics, Importance of Industrialization in Economic Development, Industrial Classification, Objectives of the Firm: Profit Maximization vs Wealth Maximization, Concept of Optimum Firm.									15
2		Industrial Policy in India: Industrial Policy 1956 Industrial Regulation: Role of Competition Commission of India (CCI), Industrial Labour: Characteristics, Wage Determination, sustainable Industrial Development and Environmental Concerns, Technology and Industrial Development, Role of Research and Development (R&D)									15
3		Industrial Relations: Causes of Industrial Disputes, Settlement Mechanisms: Conciliation, Arbitration, Adjudication, Role of Trade Unions, Labour Migration and Social Issues, Urbanization and Industrial Growth, Labour Welfare Measures									15
4		Industrial Clusters and Regional Development: Concept of Industrial Clusters, Growth Poles and Industrial Concentration, Industrial Corridors in India, Regional Imbalances in Industrial Development, Role of Infrastructure in Industrial Location, Make in India and Atmanirbhar Bharat, Industrialization and Social Change, Innovation-driven Industrial Growth									15
ગુજરાતી અભ્યાસક્રમ											
એકમ											Hrs
૧		ઔદ્યોગિક અર્થશાસ્ત્રનું માળખું : ઔદ્યોગિક અર્થશાસ્ત્રનો અર્થ, સ્વરૂપ અને કાર્યક્ષેત્ર , આર્થિક વિકાસમાં ઔદ્યોગિકીકરણનું મહત્વ, ઉદ્યોગોની વર્ગીકરણ , પેઢી ના હેતુઓ: નફાનું મહત્તમીકરણ અને સંપત્તિ મહત્તમીકરણ , શ્રેષ્ઠ પેઢી નો ખ્યાલ.									15
૨		ભારતમાં ઔદ્યોગિક નીતિ : 1956 ની ઔદ્યોગિક નીતિ , ઔદ્યોગિક નિયમન: હરીફાઈ આયોગ ભારત (CCI)ની ભૂમિકા , ઔદ્યોગિક શ્રમ: લક્ષણો અને વેતન નિર્ધારણ, ટકાઉ ઔદ્યોગિક વિકાસ અને પર્યાવરણીય સંબંધ, તકનીક અને ઔદ્યોગિક વિકાસ, સંશોધન અને વિકાસ (R&D) ની ભૂમિકા.									15
૩		ઔદ્યોગિક સંબંધો : ઔદ્યોગિક ઝગડા ના કારણો, સમાધાનની પદ્ધતિઓ: સમાધાન , લવાઈ ન્યાયનિર્ણય , મજૂર સંઘ ની ભૂમિકા, શ્રમિક સ્થળાંતર અને સામાજિક મુદ્દાઓ, શહેરીકરણ અને ઔદ્યોગિક વૃદ્ધિ, શ્રમિક કલ્યાણ ના પગલાં.									15
૪		ઔદ્યોગિક સમૂહ અને પ્રાદેશિક વિકાસ : ઔદ્યોગિક સમૂહ નો ખ્યાલ, વિકાસ સ્તંભ અને ઔદ્યોગિક કેન્દ્રીકરણ , ભારતમાં ઔદ્યોગિક કોરિડોર, ઔદ્યોગિક વિકાસમાં પ્રાદેશિક અસમાનતા, ઔદ્યોગિક									15

	સ્થાને માળખાગત સુવિધાઓની ભૂમિકા, મેક ઇન ઇન્ડિયા અને આત્મનિર્ભર ભારત, ઔદ્યોગિકીકરણ અને સામાજિક પરિવર્તન, નવ પ્રવર્તન આધારિત ઔદ્યોગિક વિકાસ..	
Reference (APA Style)		
	1. Barthwal, R.R. – Industrial Economics: An Introductory Textbook – New Age International. 2. Cherunilam, F. – Industrial Economics: Indian Perspective – Himalaya Publishing House. 3. Hay, D. & Morris, D. – Industrial Economics and Organization: Theory and Evidence – Oxford University Press. 4. Scherer, F.M. & Ross, D. – Industrial Market Structure and Economic Performance – Houghton Mifflin. 5. Koutsoyiannis, A. – Modern Microeconomics – Macmillan. 6. Datt, R. & Sundharam, K.P.M. – Indian Economy – S. Chand. 7. Papola, T.S. – Industrial Labour in India. 8. Khan, M.Y. – Indian Financial System – McGraw Hill. 9. SEBI Reports – Capital Market and Industrial Financing. 10. Government of India – Economic Survey (latest).	

Exam Paper Style

	Section	Waitage	Marks
Q-1	Descriptive Questions (any 1 out of 2)	UNIT 1	10
Q-2	Descriptive Questions (any 1 out of 2)	UNIT 2	10
Q-3	Descriptive Questions (any 1 out of 2)	UNIT 3	10
Q-4	Write Short Note (any 2 out of 4)	UNIT 4	10
Q-5	True and False/M.C.Q./Short Questions (any 10 out of 12)	UNIT 1,2,3 and 4 (Each unit four questions)	10

Evaluation

Internal Assessment	50 Marks
University Assessment	50 Marks

KRANTIGURU SHYAMJI KRUSHNA VERMA KACHCHH UNIVERSITY											
FACULTY OF SOCIAL SCIENCE AND HUMANITIES (DOE)											
Programme		PG for 2 years Prog.				Branch/Spec.		MA-Economics			
Semester		1				Version/Pattern		NEP			
Effective from Academic Year			2026-27			Effective for the batch Admitted in			2026-27		
Subject code		DSCME-103		Subject Name		Economy of Kachchh					
Teaching scheme						Examination scheme (Marks)					
(Per week)		Lecture (DT)		Practical (Lab.)		Total		CE	SEE	Total	
		L	TU	P	TW						
Credit		4				4		Theory	50	50	100
Hours		60				60		Practical			
Learning Outcome:											
The expected learning outcomes of the syllabus on the Economy of Kachchh for undergraduate students are: 1. Gain clear knowledge of the socio-economic and geographical characteristics of Kachchh, including agriculture, industry, trade, and natural resource management. 2. Understand key economic sectors of Kachchh such as agriculture, animal husbandry, minerals, industry, and port-led trade.											
English											
Unit		Content									Hrs
1		Introduction to the Economy of Kachchh: Overview of Kachchh district: Geographical, demographic, and historical context, Economic significance and development path of Kachchh, Key socio-economic indicators of the district.									15
2		Agriculture and Animal Husbandry: Importance of agriculture and allied activities in Kachchh, Major crops: groundnut, bajra, cotton, wheat, pulses, and spices like cumin and coriander, Organic farming practices in Kachchh, Animal husbandry: Livestock breeds such as Banni buffalo, Kankrej cow, Dairy sector and cooperatives,									15
3		Industrial Development, Ports & Infrastructure: Industrial Development and Infrastructure: Key industries: Engineering, power, steel pipes, cement, textiles, chemicals, ceramics, handicrafts, Role of major industrial players like Welspun, Adani Group, Sanghi Group, Port infrastructure: Mundra, Kandla, Mandavi and their impact on trade and logistics, Special Economic Zones (SEZs) and industrial policies fostering growth									15
4		Trade, Tourism and Emerging Sectors: Kachchh as a trade gateway: Domestic and international market linkages, Tourism economy: Heritage, wildlife, and cultural attractions, Growth of small-scale industries and service sectors, Mineral wealth and mining activities									15
ગુજરાતી અભ્યાસક્રમ											
એકમ											Hrs
૧		કચ્છ અર્થતંત્રનો પરિચય: કચ્છ જીલ્લાનું વિહંગાવલોકન, ભૌગોલિક, વસ્તી વિષયક અને ઐતિહાસિક સંદર્ભ, કચ્છનું આર્થિક મહત્વ અને વિકાસ પથ, જીલ્લા ના મુખ્ય સામાજિક-આર્થિક સૂચકો									15
૨		કૃષિ અને પશુપાલન: કચ્છમાં કૃષિ અને સંબંધિત પ્રવૃત્તિઓનું મહત્વ, મુખ્ય પાકો: મગફળી, બાજરી, કપાસ, ઘઉં, દાળ અને જીરું, ધાણા જેવા મસાલા, કચ્છમાં સજીવ ખેતીની પદ્ધતિઓ, પશુપાલન: બઝી ભેસ, કાંકરેજ ગાય જેવી પશુ જાતિઓ, દૂધ ઉત્પાદક ક્ષેત્ર અને સહકારી મંડળીઓ									15

3	ઉદ્યોગ વિકાસ, બંદરો અને આંતર માળખાકીય વિકાસ : કચ્છમાં ઉદ્યોગ વિકાસ અને આંતર માળખું : મુખ્ય ઉદ્યોગો: એન્જિનિયરિંગ, પાવર, સ્ટીલ પાઇપ્સ, સિમેન્ટ, ટેક્સટાઇલ, કેમિકલ્સ, સિરેમિક્સ, હસ્તકલા, વેસ્પન, અદાણી જૂથ, સાંધી જૂથ જેવા મુખ્ય ઉદ્યોગ સાહસોની ભૂમિકા, બંદર માળખું: મુન્દ્રા, કંડલા, માંડવી બંદરો અને તેમની વેપાર અને આયોજન વ્યવસ્થા પર પડતી પ્રભાવ, વિશેષ આર્થિક ક્ષેત્રો (SEZs) અને ઉદ્યોગ નીતિઓ, જે વિકાસને પ્રોત્સાહન આપે છે	15
4	વેપાર, પર્યટન અને ઉદભવતા ક્ષેત્રો: કચ્છ એક વેપાર પ્રવેશદ્વાર તરીકે: સ્થાનિક અને આંતરરાષ્ટ્રીય બજારો સાથેના જોડાણો, પર્યટન અર્થતંત્ર: વારસો, વન્યજીવન અને સાંસ્કૃતિક આકર્ષણો, લઘુ ઉદ્યોગો અને સેવા ક્ષેત્રોની વૃદ્ધિ, ખનિજ સંપત્તિ અને ખાણકામ પ્રવૃત્તિઓ	15
Reference (APA Style)		
	1. "Gujarat Economy" by Bhatt Babaraju K., published by Vrinda Publication(P) Ltd, New Delhi. 2. "Economy of Gujarat" by Bhatt Babaraju K., New Popular Publications, Surat. 3. "Economics of White Desert - Rann of Kachchh" by Kalpana Satija, published by Department of Economics, KSKV Kachchh University.	

Exam Paper Style

	Section	Waitage	Marks
Q-1	Descriptive Questions (any 1 out of 2)	UNIT 1	10
Q-2	Descriptive Questions (any 1 out of 2)	UNIT 2	10
Q-3	Descriptive Questions (any 1 out of 2)	UNIT 3	10
Q-4	Write Short Note (any 2 out of 4)	UNIT 4	10
Q-5	True and False/M.C.Q./Short Questions (any 10 out of 12)	UNIT 1,2,3 and 4 (Each unit four questions)	10

Evaluation

Internal Assessment	50 Marks
University Assessment	50 Marks

KRANTIGURU SHYAMJI KRUSHNA VERMA KACHCHH UNIVERSITY									
FACULTY OF SOCIAL SCIENCE AND HUMANITIES (DOE)									
Programme		PG for 2 years Prog.				Branch/Spec.		MA-Economics	
Semester		1				Version/Pattern		NEP	
Effective from Academic Year				2026-27		Effective for the batch Admitted in			2026-27
Subject code		DSCME-104		Subject Name		Labour Economics			
Teaching scheme						Examination scheme (Marks)			
(Per week)	Lecture (DT)		Practical (Lab.)		Total		CE	SEE	Total
	L	TU	P	TW					
Credit	4				4	Theory	50	50	100
Hours	60				60	Practical			
Learning Outcome:									
Labour sector is very vest and wide. It included white collar and blue-collar jobs. As a graduate student of student Economics, it is necessary to study Labour Economics. It is also important to know the labour theories, approaches etc. for analyzing laboring problems. In India most of the labours are in unorganized sector and their problems are specific. The study of labour economic should be systemic, scientific and analytical. The syllabus is structured accordingly for this. Here the subject is divided in two parts, namely, Labour Theories and Labour problems, In this section, the theories of labour are analyze.									
English									
Unit	Content								Hrs
1	Meaning and definition of labour economics, scope and nature of labour economics-peculiarities of labour, labour problems in India, labour policy of Government of India-four new labour codes, Impact of economic reforms and globalization on labour.								15
2	Characteristics of labour in India, Meaning and definition of migration- types of migration, causes of migration, consequence of migration, meaning of mobility- types of mobility- difference between migration and mobility,								15
3	Meaning and definition of labour market - characteristics of labour market, difference between commodity market and labour market- nature of labour market in developing countries like India.								15
4	Meaning and definition of wages, components of wages - wage theories of marginal productivity, demand-supply theory, collective bargaining theory, minimum wage- fair wage - living wage- wage differentiation - wage determination in various sectors.								15
ગુજરાતી									
પ્રકરણ ૧ શ્રમના અર્થશાસ્ત્રનો અર્થ અને વ્યાખ્યાઓ, શ્રમના અર્થશાસ્ત્રનું સ્વરૂપ અને કાર્યક્ષેત્ર, શ્રમની ભિન્નતાઓ, ભારતમાં શ્રમની સમસ્યાઓ, ભારત સરકારની શ્રમ નીતિ, ચાર નવી શ્રમ સંહિતા, આર્થિક સુધારા અને વૈશ્વિકીકરણનો શ્રમ પર પ્રભાવ.									
પ્રકરણ ૨ ભારતમાં શ્રમની લાક્ષણિકતાઓ, સ્થળાંતર નો અર્થ અને વ્યાખ્યા, સ્થળાંતર ના પ્રકારો, કારણો અને પરિણામો, ગતિશીલતા નો અર્થ પ્રકારો, સ્થળાંતર અને ગતિશીલતા વચ્ચેનો ભેદ.									
પ્રકરણ ૩ શ્રમ બજારનો અર્થ અને વ્યાખ્યાઓ, શ્રમ બજારની લાક્ષણિકતાઓ, વસ્તુ બજાર અને શ્રમ બજાર વચ્ચેનો તફાવત, ભારત જેવા વિકાસમાન દેશોમાં શ્રમ બજારનું સ્વરૂપ.									
પ્રકરણ ૪ વેતન નો અર્થ અને વ્યાખ્યા, વેતનના પરિબલો, વેતનના સીમાંત ઉત્પાદકતાના સિદ્ધાંત, માંગ-પુરવઠા ના સિદ્ધાંત, સામુહિક સોદાબાજીનો સિદ્ધાંત, ન્યૂનતમ વેતન, વાજબી વેતન, જીવન વેતન, વેતન તફાવત, જુદા જુદા વિભાગોમાં વેતન નિર્ધારણ									
Reference (APA Style)									

1.	Guasch, J. L. (1999). Labour market reforms and job creation: The unfinished agenda in Latin America and the Caribbean. Washington, DC: The World Bank.
2.	Ghose, A. K. (2003). Jobs and incomes in a globalizing world. Geneva: ILO.
3.	Joshi, M. V. (1999). Labour economics. Rajkot, India: Darpan Prakashan.
4.	Singh, S. (Ed.). (2001). Labour economics and labour problems. New Delhi, India: Atlantic Publishers and Distributors.
5.	Powell, M. (2003). Economic restructuring and human resource development. Aldershot, UK: Ashgate Publishing Limited.

Exam Paper Style

	Section	Waitage	Marks
Q-1	Descriptive Questions (any 1 out of 2)	UNIT 1	10
Q-2	Descriptive Questions (any 1 out of 2)	UNIT 2	10
Q-3	Descriptive Questions (any 1 out of 2)	UNIT 3	10
Q-4	Write Short Note (any 2 out of 4)	UNIT 4	10
Q-5	True and False/M.C.Q./Short Questions (any 10 out of 12)	UNIT 1,2,3 and 4 (Each unit four questions)	10

Evaluation

Internal Assessment	50 Marks
University Assessment	50 Marks

KRANTIGURU SHYAMJI KRUSHNA VERMA KACHCHH UNIVERSITY									
FACULTY OF SOCIAL SCIENCE AND HUMANITIES (DOE)									
Programme		PG for 2 years Prog				Branch/Spec.		MA-Economics	
Semester		1				Version/Pattern		NEP	
Effective from Academic Year				2026-27		Effective for the batch Admitted in			2026-27
Subject code		MIE-101		Subject Name		Basic Statistics			
Teaching scheme						Examination scheme (Marks)			
(Per week)	Lecture (DT)		Practical (Lab.)		Total		CE	SEE	Total
	L	TU	P	TW					
Credit	4				4	Theory	50	50	100
Hours	60				60	Practical			
Learning Outcome:									
Be able to use critical thinking skills within the discipline of economics about economic matters. Students will identify whether to use Mean, Median or Mode to represent the most accurate "center" of a dataset. Students will evaluate how extreme values affect the Mean versus the Median to determine the distribution's shape and reliability. Students will calculate Correlation coefficients to determine the strength and direction of relationships between two variables.									
English									
Unit	Content								Hrs
1	Introduction: Meaning and Definition of Statistics, characteristics of Informative Statistics Statistical Methods, Applied Statistics, Limitations of Statistics, Functions of Statistics Relation between economics and statistics								15
2	Measures of Central Tendency-1, Mean: Mean of a Simple Series, mean of a Discrete Series, Mean of a Continuous Series, combined Mean, Geometric Mean, Pros and Cons of Mean								15
3	Measures of Central Tendency-2: Median: Median of a Simple Series, Median of a Discrete Series, Median of a Continuous Series, Pros and Cons of Median, Mode: Mode of a Simple Series, Mode of a Discrete Series, Mode of a Continuous Series, Pros and Cons of Mode								15
4	Correlation: Meaning of Correlation, Interpretation of Correlation, Types of Correlation: Positive Correlation, Negative Correlation, Karl Pearson's Method of Studying, Correlation, Probable error of coefficient of correlation, Standard error of coefficient of correlation, Pros and Cons of Correlation								15
ગુજરાતી									
પ્રકરણ: 1: પરિચય: આંકડાશાસ્ત્ર નો અર્થ અને વ્યાખ્યા, માહિતીપૂર્ણ આંકડાશાસ્ત્રના લક્ષણો, આંકડાશાસ્ત્રીય પદ્ધતિઓ, પ્રવ્યવહારિક આંકડાશાસ્ત્ર , આંકડાશાસ્ત્રની મર્યાદાઓ, આંકડાશાસ્ત્રના કાર્યો, અર્થશાસ્ત્ર અને આંકડાશાસ્ત્ર વચ્ચેનો સંબંધ									
પ્રકરણ: 2: મધ્યવર્તી સ્થિતિના માપ-1, મધ્યક: સાદી શ્રેણીનો મધ્યક, ખંડિત શ્રેણીનો મધ્યક, અખંડિત શ્રેણીનો મધ્યક , મિશ્ર મધ્યક , ગુણોત્તર મધ્યક, મધ્યકના ગુણ-દોષ,									
પ્રકરણ: 3: મધ્યવર્તી સ્થિતિના માપ-2: મધ્યસ્થ: સાદી શ્રેણીનો મધ્યસ્થ, ખંડિત શ્રેણીનો મધ્યસ્થ, અખંડિત શ્રેણીનો મધ્યસ્થ મધ્યસ્થના ગુણ-દોષ , બહુલક: સાદી શ્રેણીનો બહુલક, ખંડિત શ્રેણીનો બહુલક, અખંડિત શ્રેણીનો બહુલક , બહુલકના ગુણ-દોષ									
પ્રકરણ: 4: સહસંબંધ: સહસંબંધનો અર્થ , સહસંબંધાંકનો અર્થઘટન, સહસંબંધના પ્રકારો: ધન સહસંબંધ, ઋણ સહસંબંધ , સહસંબંધના અભ્યાસની કાર્લ પિયરસનની રીત , સહસંબંધાંકનો સંભવિત દોષ, સહસંબંધાંકનો પ્રમાણિત દોષ , સહસંબંધાંકના ગુણ-દોષ									
Reference (APA Style)									

1.	Sancheti D.C. and Kapoor V.K. (2010) Statistics (Theory Methods and Application), Sultan Chand & Sons
2.	Ghosh M.K. and Chaudhry S.C. (1949) Statistics: Theory and Practice, The Indian press Ltd, Allahabad
3.	Gupta S.P. (2023) Statistical Methods, Sultan Chand & Sons
4.	Patel R.S. (2008) Statistical methods for educational research, Jay Publication, Ahmedabad

Exam Paper Style

	Section	Waitage	Marks
Q-1	Descriptive Questions (any 1 out of 2)	UNIT 1	10
Q-2	Descriptive Questions (any 1 out of 2)	UNIT 2	10
Q-3	Descriptive Questions (any 1 out of 2)	UNIT 3	10
Q-4	Write Short Note (any 2 out of 4)	UNIT 4	10
Q-5	True and False/M.C.Q./Short Questions (any 10 out of 12)	UNIT 1,2,3 and 4 (Each unit four questions)	10

Evaluation

Internal Assessment	50 Marks
University Assessment	50 Marks

KRANTIGURU SHYAMJI KRUSHNA VERMA KACHCHH UNIVERSITY									
FACULTY OF SOCIAL SCIENCE AND HUMANITIES (DOE)									
Programme		PG for 2 years Prog.			Branch/Spec.		MA-Economics		
Semester		1			Version/Pattern		NEP		
Effective from Academic Year			2026-27		Effective for the batch Admitted in			2026-27	
Subject code		SECE-101		Subject Name		Digital Banking			
Teaching scheme					Examination scheme (Marks)				
(Per week)	Lecture (DT)		Practical (Lab.)		Total		CE	SEE	Total
	L	TU	P	TW					
Credit	2				2	Theory	25	25	50
Hours	30				30	Practical			
Learning Outcome:									
Learning Outcomes: Upon successful completion of this course, students will be able to: 1. Explain the working of various digital payment modes like UPI, NEFT, and RTGS. 2. Navigate mobile banking and internet banking platforms safely. 3. Identify different types of cyberthreats and apply basic security protocols (MFA, OTP). 4. Understand the role of RBI in regulating digital financial services.									
English									
Unit	Content								Hrs
1	Fundamentals of Digital Banking and Payment Systems: Introduction: Meaning and Evolution of Digital Banking; Difference between Traditional and Digital Banking; Benefits to Customers and Banks. Digital Payment Systems in India: Cards: Debit, Credit, and Prepaid Cards (EMV chip technology). Electronic Fund Transfer: NEFT (National Electronic Fund Transfer), RTGS (Real Time Gross Settlement), and IMPS (Immediate Payment Service). The UPI Revolution: Unified Payments Interface (UPI) Concepts, Working, and role of BHIM and third-party apps (Google Pay, PhonePe). New Age Banking Models: Introduction to Mobile Banking, Internet Banking, and Digital Wallets; Concept of Neobanks and Virtual Banking.								15
2	Digital Security, Frauds, and Financial Inclusion: Security Measures: Understanding OTP (One Time Password), Biometric Authentication, Two Factor Authentication (2FA), and Digital Signatures. Cyber Threats and Frauds: Common banking frauds (Phishing, Vishing, Sim swapping); Best practices for Safe Banking. Digital Banking and the Economy: Role of Digital Banking in Financial Inclusion (Pradhan Mantri Jan Dhan Yojana). The concept of a Cashless Economy. Grievance Redressal: RBIs Integrated Ombudsman Scheme; How to report a digital fraud; Rights of a digital banking customer.								15
ગુજરાતી									
1	ડિજિટલ બેંકિંગ અને ચુકવણી ની પદ્ધતિ : પરિચય: ડિજિટલ બેંકિંગનો અર્થ અને વિકાસ; પરંપરાગત બેંકિંગ અને ડિજિટલ બેંકિંગ વચ્ચેનો તફાવત; ગ્રાહકો અને બેંકો માટે ડિજિટલ બેંકિંગના લાભો. ભારતમાં ડિજિટલ ચુકવણી પ્રણાલીઓ: કાર્ડ્સ: ડેબિટ કાર્ડ, ક્રેડિટ કાર્ડ અને પ્રીપેઇડ કાર્ડ (EMV ચિપ ટેકનોલોજી). ઇલેક્ટ્રોનિક ફંડ ટ્રાન્સફર: NEFT (નેશનલ ઇલેક્ટ્રોનિક ફંડ ટ્રાન્સફર), RTGS (રીયલ ટાઇમ ગ્રોસ સેટલમેન્ટ) અને IMPS (ઇમિડિયેટ પેમેન્ટ સર્વિસ). UPI ક્રાંતિ: યુનિફાઇડ પેમેન્ટ્સ ઇન્ટરફેસ (UPI) – ખ્યાલ, કાર્યપદ્ધતિ અને BHIM તથા થર્ડ-પાર્ટી એપ્સ (Google Pay, PhonePe) ની ભૂમિકા. ન્યૂ એજ બેંકિંગ મોડેલ્સ: મોબાઇલ બેંકિંગ, ઇન્ટરનેટ બેંકિંગ અને ડિજિટલ વૉલેટ્સનો પરિચય; નિયોબેંક્સ અને વર્ચ્યુઅલ બેંકિંગ નો ખ્યાલ								15
2	ડિજિટલ સુરક્ષા, છેતરપિંડી અને નાણાકીય સમાવેશ : સુરક્ષા ઉપાયો: OTP (વન ટાઇમ પાસવર્ડ), બાયોમેટ્રિક ઓથેન્ટિકેશન, ટ્વો-ફેક્ટર ઓથેન્ટિકેશન (2FA) અને ડિજિટલ સહી (Digital Signatures) અંગેની સમજ. સાયબર જોખમો અને છેતરપિંડી: સામાન્ય બેંકિંગ છેતરપિંડીના પ્રકારો (ફિશિંગ, વિશિંગ, સિમ સ્વેપિંગ); સુરક્ષિત બેંકિંગ માટે શ્રેષ્ઠ વ્યવહાર પદ્ધતિઓ. ડિજિટલ બેંકિંગ અને અર્થતંત્ર: નાણાકીય સમાવેશમાં ડિજિટલ બેંકિંગની ભૂમિકા (પ્રધાનમંત્રી જનધન યોજના); કેશલેસ અર્થતંત્ર નો ખ્યાલ : ફરિયાદ નિવારણ વ્યવસ્થા: RBIની ઇન્ટિગ્રેટેડ ઓમ્બુડ્સમેન યોજના; ડિજિટલ છેતરપિંડીની ફરિયાદ કેવી રીતે કરવી; ડિજિટલ બેંકિંગ ગ્રાહકના અધિકારો.								15

Reference (APA Style)	
	Reference Books: In English: 1. Indian Institute of Banking and Finance (IIBF): Digital Banking, Taxmann Publications. 2. Sonia Bhatt: Digital Banking in India, New Century Publications. 3. Rupa Rege Nitsure: Digital Banking, Himalaya Publishing House. In Hindi (हिंदी में): 1. आर. पी. गुप्ता (R.P. Gupta): डिजिटल बैंकिंग एवं ईकॉमर्स, साहित्य भवन पब्लिकेशन्स. 2. बी. के. सिंह (B.K. Singh): बैंकिंग एवं वित्तीय संस्थान, कल्याणी पब्लिकेशन्स. In Gujarati (ગુજરાતીમાં): 1. ડૉ. કે. જી. મેહતા: આધુનિક બેંકિંગ પદ્ધતિઓ, યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત. 2. પટેલ અને શાહ: બેંકિંગ અને વીમો, સી. જમનાદાસની કંપની.

Exam Paper Style

	Section	Waitage	Marks
Q-1	Descriptive Questions (any 1 out of 2)	UNIT 1	10
Q-2	Descriptive Questions (any 1 out of 2)	UNIT 2	10
Q-3	Objective type questions/definition/short questions (any 5 out of 7)	UNIT 1 and 2	5

Evaluation

University Assessment   **25 Marks**

Internal Assessment   **25 Marks**

Semester II

KRANTIGURU SHYAMJI KRUSHNA VERMA KACHCHH UNIVERSITY									
FACULTY OF SOCIAL SCIENCE AND HUMANITIES (DOE)									
Programme		PG for 2 years Prog.				Branch/Spec.			MA- Economics
Semester		2				Version/Pattern			NEP
Effective from Academic Year				2026-27		Effective for the batch Admitted in			2026-27
Subject code		DSCME-201		Subject Name		Advanced Research Methodology in Economics			
Teaching scheme						Examination scheme (Marks)			
(Per week)	Lecture (DT)		Practical (Lab.)		Total		CE	SEE	Total
	L	TU	P	TW					
Credit	4				4	Theory	50	50	100
Hours	60				60	Practical			
Learning Outcome:									
Students will able to understand about Research Design and Methods, Advanced Econometrics and Data Analysis, Data Handling and Software Skills, Critical Thinking and Ethical , Research: Communication and Reporting:									
English									
Unit	Content								Hrs
1	Key Pillar of Research methodology: Measure of central tendency, Dispersion and element and types of Analysis. Skewness and kurtosis: Meaning, Definitions, Types and use in research.								15
2	Hypothesis testing: parametric test- meaning, importance, practice and different parametric test- T-test, Z-test, ANNOVA, Correlation, regression. nonparametric test-meaning, importance, practice and different nonparametric test- Kruskal Wallis test, Sign test, Mann Whitney U test, Wilcoxon Signed-Rank Test, Chi-Square								15
3	Probability and theory: Meaning, definition and types of probability. Conditional probability, joint probability and marginal probability. Law of total probability, BAY Theorem, Probability distribution- Binominal, Poisson and Normal Probability Distribution								15
4	Ethics In Research: Introduction-Importance of Ethics in Research-Components of Research Ethics - Types of research misconduct - Ethical Consideration in Research: Participant Researcher - General Ethics - Committee on Research Ethics - Ethical Issues in internet-based research.								15
ગુજરાતી									
એકમ	વિષયવસ્તુ								સમય
1	સંશોધન પદ્ધતિ ના મુખ્ય સ્તંભ: કેન્દ્રિય વલણો ના માપદંડો , વિસ્તરણ તથા વિશ્લેષણના તત્વો અને પ્રકારો, સ્ક્યુનેસ (Skewness): અર્થ, વ્યાખ્યા, પ્રકારો અને સંશોધનમાં ઉપયોગ, કર્ટોસિસ (Kurtosis): અર્થ, વ્યાખ્યા, પ્રકારો અને સંશોધનમાં ઉપયોગ.								15

2	પરિકલ્પના પરીક્ષણ: પરામિતિક પરીક્ષણો (Parametric Tests): અર્થ, મહત્વ અને ઉપયોગ, પરામિતિક પરીક્ષણોના પ્રકારો, T-ટેસ્ટ, Z-ટેસ્ટ, ANOVA, સહસંબંધ, રીગ્રેશન, અપરામિતિક પરીક્ષણો: અર્થ, મહત્વ અને ઉપયોગ, અપરામિતિક પરીક્ષણોના પ્રકારો: સ્કલ-વોલિસ ટેસ્ટ (Kruskal Wallis Test), સાઇન ટેસ્ટ (Sign Test), મેન-વિટની U ટેસ્ટ (Mann Whitney U Test), વિલ્કોક્સન સાઇન-રેન્ક ટેસ્ટ (Wilcoxon Signed-Rank Test), કાઈ-સ્કવેર ટેસ્ટ (Chi-Square Test)	15
3	સંભાવના અને સિદ્ધાંત: સંભાવના: અર્થ, વ્યાખ્યા અને પ્રકારો, શરતી સંભાવના, સંયુક્ત સંભાવના, સીમાન્ત સંભાવના, કુલ સંભાવનાનો નિયમ, બેઝ સિદ્ધાંત, સંભાવના વિતરણો: બાયનોમિયલ વિતરણ, પોઇસન વિતરણ, નોર્મલ વિતરણ	15
4	સંશોધનમાં નૈતિકતા: પરિચય, સંશોધનમાં નૈતિકતાનું મહત્વ, સંશોધન નૈતિકતાના ઘટકો, સંશોધન ગેરવર્તણુક ના પ્રકારો, સંશોધનમાં નૈતિક વિચારણા: ભાગીદાર - સંશોધક, સામાન્ય નૈતિકતા-સંશોધન નૈતિકતા સમિતિ, ઇન્ટરનેટ આધારિત સંશોધનમાં નૈતિક મુદ્દાઓ	15
Reference (APA Style)		
	1. Kothari, C. R. (2004). Research methodology Methods & Techniques. new Delhi: New Age International (P) Limited, Publishers. 2. Vaidya, D. R. (2024). RESEARCH METHODOLOGY. Ahmedabad: Dr. Babasaheb Ambedkar Open University. 3. (Edition, 2021) 4. Kothari, C. R. (2004). Research methodology Methods & Techniques. new Delhi: New Age International (P) Limited, Publishers. 5. Methods of Research (For All Discipline) – 4th Edition. (2021). Methods of Research (For All Discipline) – 4th Edition. Ahmedabad / Gandhinagar: Kopykitab. 6. Vaidya, D. R. (2024). RESEARCH METHODOLOGY. Ahmedabad: Dr. Babasaheb Ambedkar Open University.	

Exam Paper Style

	Section	Waitage	Marks
Q-1	Descriptive Questions (any 1 out of 2)	UNIT 1	10
Q-2	Descriptive Questions (any 1 out of 2)	UNIT 2	10
Q-3	Descriptive Questions (any 1 out of 2)	UNIT 3	10
Q-4	Write Short Note (any 2 out of 4)	UNIT 4	10
Q-5	True and False/M.C.Q./Short Questions (any 10 out of 12)	UNIT 1,2,3 and 4 (Each unit four questions)	10

Evaluation

Internal Assessment	50 Marks
University Assessment	50 Marks

KRANTIGURU SHYAMJI KRUSHNA VERMA KACHCHH UNIVERSITY											
FACULTY OF SOCIAL SCIENCE AND HUMANITIES (DOE)											
Programme		PG for 2 years Prog.				Branch/Spec.		MA-Economics			
Semester		2				Version/Pattern		NEP			
Effective from Academic Year			2026-27			Effective for the batch Admitted in			2026-27		
Subject code		DSCME-202		Subject Name		Economic Reforms in India					
Teaching scheme						Examination scheme (Marks)					
(Per week)		Lecture (DT)		Practical (Lab.)		Total		CE	SEE	Total	
		L	TU	P	TW						
Credit		4				4		Theory	50	50	100
Hours		60				60		Practical			
Learning Outcome:											
Be able to use critical thinking skills within the discipline of economics about economic matters. Students Will be able to analyze the economic crisis of 1991 and the subsequent reforms. Students will be also able to analyze the financial and GST reforms.											
English											
Unit	Content										Hrs
1	Liberalization: The Economic Crisis of 1991, Meaning of Economic Reform, Meaning of Liberalization, Objectives of Liberalization, Steps taken under Liberalization, Evaluation of Liberalization (Advantages-Disadvantages)										15
2	Privatization: Meaning of Privatization, Objectives of Privatization, Steps taken under Privatization, Evaluation of Privatization (Advantages-Disadvantages)										15
3	Globalization: Meaning of Globalization, Objectives of Globalization, Steps taken under Globalization, Evaluation of Globalization (Advantages-Disadvantages)										15
4	Financial and Tax Reforms, Nationalization of Banks, Digital Banking, Goods and Services Tax (GST), Difference between old tax system and GST, Types of GST Role of GST Council and Constitutional Provisions										15
ગુજરાતી											
પ્રકરણ: 1: ઉદારીકરણ: 1991 ની આર્થિક કટોકટી, આર્થિક સુધારાનો અર્થ, ઉદારીકરણ નો અર્થ, ઉદારીકરણના ઉદ્દેશ્યો, ઉદારીકરણ હેઠળ લેવાયેલા પગલાં, ઉદારીકરણનો મૂલ્યાંકન (લાભ- ગેરલાભ)											
પ્રકરણ: 2: ખાનગીકરણ: ખાનગીકરણ નો અર્થ, ખાનગીકરણના ઉદ્દેશ્યો, ખાનગીકરણ હેઠળ લેવાયેલા પગલાં, ખાનગીકરણનો મૂલ્યાંકન (લાભ- ગેરલાભ)											
પ્રકરણ: 3: વૈશ્વિકીકરણ: વૈશ્વિકીકરણ નો અર્થ, વૈશ્વિકીકરણના ઉદ્દેશ્યો, વૈશ્વિકીકરણ હેઠળ લેવાયેલા પગલાં વૈશ્વિકીકરણનો મૂલ્યાંકન (લાભ- ગેરલાભ)											
પ્રકરણ: 4: નાણાકીય અને કરવેરા સુધારા : બેંકોનું રાષ્ટ્રીયકરણ, ડિજિટલ બેન્કિંગ: વસ્તુ અને સેવા કર (જીએસટી), જુની ટેક્સ વ્યવસ્થા અને જીએસટી વચ્ચેનો તફાવત , જીએસટી ના પ્રકારો , જીએસટી કાઉન્સિલની ભૂમિકા અને બંધારણીય જોગવાઈઓ											
Reference (APA Style)											

1.	Puri, V. K., Misra, S. K., & Garg, B. (2025). Indian economy (43rd ed.). Himalaya Publishing House.
2.	Cerra, V., & Saxena, S. C. (2002). What Caused the 1991 Currency Crisis in India? (IMF Staff Papers Vol. 49, No. 3). International Monetary Fund
3.	Joshi, V., & Little, I. M. D. (1996). India's economic reforms, 1991–2001. Clarendon Press.
4.	Government of India. (1991). Economic Survey 1991-92. Ministry of Finance.
5.	Government of India. (2017). Goods and Services Tax (GST): Concept and Status. Ministry of Finance, Department of Revenue.
6.	Sengupta, A., & De, S. (2020). Bank Nationalization: Background and Formulation. In Assessing Performance of Banks in India Fifty Years After Nationalization (pp. 7-13). Springer.
7.	Mukherjee, S. (2017). Goods and Services Tax in India. Oxford University Press.

Exam Paper Style

	Section	Waitage	Marks
Q-1	Descriptive Questions (any 1 out of 2)	UNIT 1	10
Q-2	Descriptive Questions (any 1 out of 2)	UNIT 2	10
Q-3	Descriptive Questions (any 1 out of 2)	UNIT 3	10
Q-4	Write Short Note (any 2 out of 4)	UNIT 4	10
Q-5	True and False/M.C.Q./Short Questions (any 10 out of 12)	UNIT 1,2,3 and 4 (Each unit four questions)	10

Evaluation

Internal Assessment	50 Marks
University Assessment	50 Marks

KRANTIGURU SHYAMJI KRUSHNA VERMA KACHCHH UNIVERSITY											
FACULTY OF SOCIAL SCIENCE AND HUMANITIES (DOE)											
Programme		PG for 2 years Prog.				Branch/Spec.		MA-Economics			
Semester		2				Version/Pattern		NEP			
Effective from Academic Year				2026-27		Effective for the batch Admitted in				2026-27	
Subject code		DSCME-203		Subject Name		Environment and Sustainable Development					
Teaching scheme						Examination scheme (Marks)					
(Per week)		Lecture (DT)		Practical (Lab.)		Total		CE	SEE	Total	
		L	TU	P	TW						
Credit		4				4		Theory	50	50	100
Hours		60				60		Practical			
Learning Outcome:											
After studying this course, I will be able to: Explain the meaning, scope, and importance of environmental studies and recognize the interdependence between humans and the environment. Define sustainable development and trace its evolution through global initiatives and frameworks such as the Sustainable Development Goals (SDGs).											
English											
Unit		Content									Hrs
1		Introduction to Environment: Meaning, scope, and importance of Environmental Studies, Components of the environment: biotic and abiotic, Ecosystems: definition, structure, functions, energy flow, food chains and food webs, Major ecosystems: Forest, Grassland, Desert, Aquatic (freshwater and marine)									15
2		Natural Resources and Conservation: Renewable and non-renewable resources, Land, water, forest, mineral, food, and energy resources, Resource depletion and consequences, Sustainable resource management strategies: recycling, conservation, green energy technology									15
3		Sustainable Development: Defines sustainable development, evolution, Sustainable Development Goals (SDGs) Sustainable agriculture, green technologies, green growth, and interactions between socio-economic systems, urbanization impacts									15
4		Environmental Problems and Global Challenges: Pollution types, causes, impacts, and control measures, Climate change, global warming, ozone depletion, acid rain Environmental Ethics, Policies, and Movements: Ethics and values: human responsibilities, National legislation: Environmental Protection Act, Forest Act, Wildlife Act									15
ગુજરાતી અભ્યાસક્રમ											
એકમ											Hrs
૧		પર્યાવરણ પરિચય: અર્થ, કાર્યક્ષેત્ર અને મહત્વ, પર્યાવરણ અભ્યાસનો અર્થ, પર્યાવરણના ઘટકો, જીવિત અને અજીવિત ઘટકો, નિવસન તંત્ર: વ્યાખ્યા, માળખું, કાર્યો, ઊર્જા પ્રવાહ, પોષક (ખોરાક) ચક્ર, ખોરાક જાળ, મુખ્ય નિવસન તંત્ર : વન , ઘાસસ્થળ, રણ , જળ પરિસ્થિતિતંત્ર : સ્વચ્છ પાણી અને જલચર (સમુદ્ર) .									15
૨		કુદરતી સંસાધનો અને સંરક્ષણ: પ્રાપ્ય અને અપ્રાપ્ય ઊર્જા ના સંસાધનો: જમીન, પાણી, વન, ખનીજ, ખોરાક, અને ઊર્જા ના સંસાધનો : સંસાધનોનું ક્ષય (ઘસારો) અને તેના પરિણામો: ટકાઉ સંસાધન વ્યવસ્થાપનની વ્યૂહરચનાઓ: રિસાયકલિંગ, સંરક્ષણ, હરિત ઊર્જા ટેકનોલોજી.									15
3		ટકાઉ વિકાસ: ટકાઉ વિકાસ ,વિકાસનો વિકાસક્રમ, ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યો (SDGs), ટકાઉ ખેતી, , ગ્રીન ટેકનોલોજી, ગ્રીન ગ્રોથ, સામાજિક-આર્થિક પ્રણાલીઓ વચ્ચેની પરસ્પર ક્રિયા, શહેરીકરણના પ્રભાવ.									15

૪	પર્યાવરણ સંબંધિત સમસ્યાઓ અને વૈશ્વિક પડકારો: પ્રદૂષણ: પ્રદૂષણના પ્રકારો, તેના કારણો, અસર અને નિયંત્રણના ઉપાયો (હવા પ્રદૂષણ, પાણી પ્રદૂષણ, જમીન પ્રદૂષણ, અવાજ પ્રદૂષણ વગેરે). વૈશ્વિક પર્યાવરણ પરિવર્તન, વૈશ્વિક તાપમાનમાં વધારો, ઓઝોન સ્તર ક્ષય (ઘસારો) એસીડ વર્ષા' પર્યાવરણ નીતિ, નૈતિકતા અને ચળવળો : પર્યાવરણ નૈતિકતા અને મૂલ્યો:: માનવીય જવાબદારીઓ અને નૈતિક ફરજ, રાષ્ટ્રીય કાયદાઓ અને નીતિઓ: પર્યાવરણ સુરક્ષા અધિનિયમ, વન અધિનિયમ, વન્યજીવ સંરક્ષણ અધિનિયમ	15
Reference (APA Style)		
	1. Shah, M. C. (Year). Paryavaran Abhyas. Gujarat Granth Nirman Board. 2. University Granth Nirman Board. (Year). Paryavaran ane Manav Jeevan. Gujarat Granth Nirman Board. 3. Bharucha, E. (2005). Environmental Studies for Undergraduate Courses. University Grants Commission.	

Exam Paper Style

	Section	Waitage	Marks
Q-1	Descriptive Questions (any 1 out of 2)	UNIT 1	10
Q-2	Descriptive Questions (any 1 out of 2)	UNIT 2	10
Q-3	Descriptive Questions (any 1 out of 2)	UNIT 3	10
Q-4	Write Short Note (any 2 out of 4)	UNIT 4	10
Q-5	True and False/M.C.Q./Short Questions (any 10 out of 12)	UNIT 1,2,3 and 4 (Each unit four questions)	10

Evaluation

Internal Assessment	50 Marks
University Assessment	50 Marks

KRANTIGURU SHYAMJI KRUSHNA VERMA KACHCHH UNIVERSITY										
FACULTY OF SOCIAL SCIENCE AND HUMANITIES (DOE)										
Programme		PG 2 years Prog.				Branch/Spec.		MA-Economics		
Semester		2				Version/Pattern		NEP		
Effective from Academic Year				2026-27		Effective for the batch Admitted in			2026-27	
Subject code		DSCME-204		Subject Name		International Institutions				
Teaching scheme						Examination scheme (Marks)				
(Per week)		Lecture (DT)		Practical (Lab.)		Total		CE	SEE	Total
	L	TU	P	TW						
Credit	4				4	Theory	50	50		100
Hours	60				60	Practical				
Learning Outcome:										
Students will understand the evolution of multilateral/regional forums, their economic roles in global/regional integration, challenges (geopolitics, consensus), and India's strategic positioning — from global leadership (G20/BRICS) to regional alternatives (ASEAN/SAARC) amid multipolarity.										
Unit										Hrs
1	Group of Twenty (G20), Organizational structure, Objectives, Key Roles & Functions, Impact and Importance in the Present Day, India's Role in G20									15
2	BRICS Organizational structure, Objectives, Key Roles & Functions, Impact and Importance in the Present Day, India's Role in BRICS									15
3	The Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) Organizational structure, Objectives, Key Roles & Functions, Impact and Importance in the Present Day, India's Role in ASEAN									15
4	SAARC (South Asian Association for Regional Cooperation) Organizational structure, Objectives, Key Roles & Functions, Impact and Importance in the Present Day, India's Role in SAARC									15
ગુજરાતી અભ્યાસક્રમ										
એકમ										Hrs
૧	જી-૨૦(G20): સંગઠનાત્મક માળખું, ઉદ્દેશ્યો, મુખ્ય ભૂમિકાઓ અને કાર્યો, વર્તમાન સમયમાં અસર અને મહત્વ, G20માં ભારતની ભૂમિકા									15
૨	બ્રિક્સ(BRICS): સંગઠનાત્મક માળખું, ઉદ્દેશ્યો, મુખ્ય ભૂમિકાઓ અને કાર્યો, વર્તમાન સમયમાં અસર અને મહત્વ, BRICSમાં ભારતની ભૂમિકા									15
૩	આસિયાન(ASEAN- The Association of Southeast Asian Nations) : સંગઠનાત્મક માળખું, ઉદ્દેશ્યો, મુખ્ય ભૂમિકાઓ અને કાર્યો, વર્તમાન સમયમાં અસર અને મહત્વ, ASEANમાં ભારતની ભૂમિકા									15
૪	સાર્ક(SAARC The Association of Southeast Asian Nations): સંગઠનાત્મક માળખું, ઉદ્દેશ્યો, મુખ્ય ભૂમિકાઓ અને કાર્યો, વર્તમાન સમયમાં અસર અને મહત્વ, SAARCમાં ભારતની ભૂમિકા									15
References:										

	1. Anand, P. B., Fennell, S., & Comim, F. (Eds.). (2020). Handbook of BRICS and emerging economies. Oxford University Press. 2. Kapila, U. (Ed.). (2025). Indian economy since independence (36th ed.). Academic Foundation. 3. Malhotra, V. K. (2014). International relations (or latest available edition). Anmol Publications Pvt. Ltd.

Exam Paper Style

	Section	Waitage	Marks
Q-1	Descriptive Questions (any 1 out of 2)	UNIT 1	10
Q-2	Descriptive Questions (any 1 out of 2)	UNIT 2	10
Q-3	Descriptive Questions (any 1 out of 2)	UNIT 3	10
Q-4	Write Short Note (any 2 out of 4)	UNIT 4	10
Q-5	True and False/M.C.Q./Short Questions (any 10 out of 12)	UNIT 1,2,3 and 4 (Each unit four questions)	10

Evaluation

Internal Assessment	50 Marks
University Assessment	50 Marks

KRANTIGURU SHYAMJI KRUSHNA VERMA KACHCHH UNIVERSITY								
FACULTY OF SOCIAL SCIENCE AND HUMANITIES (DOE)								
Programme		PG for 2 years Prog.			Branch/Spec.		MA-Economics	
Semester		2			Version/Pattern		NEP	
Effective from Academic Year			2026-27		Effective for the batch Admitted in			2026-27
Subject code		MIE-201		Subject Name		Banking and Finance		
Teaching scheme					Examination scheme (Marks)			
(Per week)		Lecture (DT)		Practical (Lab)		Total		
		L	TU	P	TW			
Credit		4				4		
Hours		60				60		
Learning Outcome:								
After completing this course, I will be able to: Explain the meaning, evolution, and role of banking in economic development and identify how financial systems support national growth. Differentiate between various types of banks such as commercial banks, co-operative banks, regional rural banks, development banks, scheduled and non-scheduled banks, and foreign banks. Will learn Banking Operations and Regulatory Framework								
English								
Unit		Content						Hrs
1		Introduction to Banking and Finance: Meaning and evolution of banking, Role of banks in economic development, Types of banks: Commercial, Co-operative, Development Banks, Scheduled and non-scheduled banks, regional rural banks and foreign banks. Functions of banks, Role of banking in economic development, Structure of Indian Financial System, Financial inclusion, Jan Dhan Yojana, PM Mudra, SHGs, BC Model						15
2		Banking Operations and Regulatory Framework: Core Operations: Account opening/closure procedures, customer relationships, remittances (NEFT, RTGS, IMPS), cheque processing, endorsement, negotiable instruments (bills of exchange, promissory notes), loans/securities, and fund employment. Digital and Electronic Banking: Core banking solutions, internet/mobile banking, ATMs, debit/credit cards, MICR, ECS, evolution, advantages, limitations, and security frameworks. Regulatory Framework: Role and functions of RBI (monetary policy, supervision), scheduled vs. non-scheduled banks, financial sector reforms, lead bank scheme, and compliance obligations.						15
3		Financial Institutions, Markets, and Instruments: Overview of financial institutions including banks and non-banking financial companies (NBFCs), Money market and capital market structure, financial instruments and their characteristics, Institutions: NABARD, SIDBI, EXIM, IRDAI, NPCI and an emerging trends Digital banking ecosystem: UPI, AEPS, e-wallets, BHIM, FASTag, digital loan systems						15
4		Financial Inclusion and Social Banking: Meaning, need and policy framework for inclusion, Priority Sector Lending (PSL) norms, Jan Dhan-Aadhaar-Mobile (JAM) Microfinance: SHGs, NBFC-MFIs, cooperative banking, Government schemes: PMJDY, PM-Kisan, Mudra, Stand-Up India, Challenges and solutions for rural banking						15
ગુજરાતી અભ્યાસક્રમ								
એકમ								Hrs
૧		બેન્કિંગ અને ફાઇનાન્સનો પરિચય: બેન્કિંગ નો અર્થ અને વિકાસ, આર્થિક વિકાસમાં બેંક ની ભૂમિકા, બેંકોના પ્રકારો, (વાણિજ્યિક બેંક, સહકારી બેંક, , વિકાસ બેંક, અનુસૂચિત અને બિન અનુસૂચિત બેંક, પ્રાદેશિક ગ્રામ્ય બેંક, વિદેશી બેંક,) બેંક ના કાર્યો, આર્થિક વિકાસ માં બેંક નો ફાળો , ભારતીય નાણાકીય પ્રણાલીનું માળખું, નાણાકીય સમાવેશ: પ્રધાનમંત્રી જન ધન યોજના (PMJDY) - દરેક ઘરને બેંક એકાઉન્ટ . પ્રધાનમંત્રી મુદ્રા યોજના (PM Mudra Yojana), - નાના ઉદ્યોગોને લોન સ્વસહાય જૂથો, (SHGs) - મહિલાઓ અને ગ્રામ્ય વિકાસ, બિઝનેસ કરસ્પોન્ડન્ટ મોડલ (BC Model) - બેન્કિંગ સેવાઓ ગામ સુધી પહોંચાડવા						

૨	બેન્કિંગ ઓપરેશન્સ અને નિયમનાત્મક માળખું: મૂળભૂત કામગીરી (Core Operations): એકાઉન્ટ ખોલવાના/બંધ કરવાની પ્રક્રિયા, ગ્રાહક સંબંધ વ્યવસ્થાપન, રિમિટન્સ (NEFT, RTGS, IMPS), ચેક પ્રોસેસિંગ, એન્ડોર્સમેન્ટ, વાટાઘાટ પાત્ર સાધનો (Negotiable Instruments) જેવી કે બિલ્સ ઓફ એક્સચેન્જ, પ્રોમિસરી નોટ્સ, લોન/સિક્યોરિટીઝ તથા નાણાંના યોગ્ય ઉપયોગનું સંચાલન. ડિજિટલ અને ઇ-બેન્કિંગ: કોર બેન્કિંગ સોલ્યુશન્સ, ઇન્ટરનેટ/મોબાઇલ બેન્કિંગ, ATM, ડેબિટ/ક્રેડિટ કાર્ડ્સ, MICR, ECS, ઇ-બેન્કિંગ વિકાસ, તેના ફાયદા, મર્યાદાઓ અને સુરક્ષા માળખું. નિયમનાત્મક માળખું (Regulatory Framework): ભારતીય રીઝર્વ બેંક (RBI)ની ભૂમિકા અને કાર્યો: મોનિટરી પોલિસી, દેખરેખ, અનુસૂચિત અને અનઅનુસૂચિત બેંકો, નાણાકીય ક્ષેત્રમાં સુધારા, Lead Bank Scheme, તથા અનુરૂપતા અને પાલન બાબતો
૩	નાણાકીય સંસ્થાઓ, બજારો અને સાધનો : નાણાકીય સંસ્થાઓનો પરિચય જેમાં બેંકો અને નોન-બેન્કિંગ ફાઇનાન્સિયલ કંપનીઝ (NBFCs)નો સમાવેશ થાય છે, મની માર્કેટ અને કેપિટલ માર્કેટની રચના, નાણાકીય સાધનો અને તેમની વિશેષતાઓ. સંસ્થાઓ: NABARD, SIDBI, EXIM, IRDAI, NPCI ડિજિટલ બેન્કિંગ ઇકોસિસ્ટમ: UPI, AEPS, e-wallets, BHIM, FASTag, ડિજિટલ લોન સિસ્ટમ્સ.
૪	વિત્તીય સમાવેશ અને સામાજિક બેંકિંગ: અર્થ, જરૂરિયાત અને સમાવેશ માટેની નીતિ ફેમવર્ક, પ્રાથમિકતા ક્ષેત્ર લેણદેણ (PSL) ધોરણો, જનધન-આધાર-મોબાઇલ (JAM), માઇક્રોફાઇનાન્સ: સ્વયંસહાય જૂથો (SHGs), એનબીએફસી-એમએફઆઈસ, સહકારી બેંકિંગ, સરકારી યોજનાઓ: PMJDY, PM-કિસાન, મુદ્રા , સ્ટેન્ડ-અપ ઇન્ડિયા, ગ્રામિણ બેંકિંગ માટેની પડકારો અને ઉકેલ.

References:

1.	ભારતીય બેંકિંગ અને નાણાકીય પ્રણાલી by Dr. R. S. Aggarwal (2024) — Covers banking system, operations, and financial markets
2.	બેંકિંગ સિદ્ધાંત અને વ્યવહાર by K. C. Shekhar and Lekshmy Shekhar (2022) — Explains principles of banking, RBI functions, and regulatory frameworks.
3.	વિત્તીય સામાવેશ અને સામાજિક બેંકિંગ by Bharati V. Pathak (2022) — Details financial inclusion, Priority Sector Lending, JAM ecosystem, and rural banking.
4.	Indian Banking & Currency System-5 (Gujarati) by B.S. Shah Prakashan (2023) — Focuses on Indian banking structure, currency systems, RBI functions, and monetary policy

Exam Paper Style

	Section	Waitage	Marks
Q-1	Descriptive Questions (any 1 out of 2)	UNIT 1	10
Q-2	Descriptive Questions (any 1 out of 2)	UNIT 2	10
Q-3	Descriptive Questions (any 1 out of 2)	UNIT 3	10
Q-4	Write Short Note (any 2 out of 4)	UNIT 4	10
Q-5	True and False/M.C.Q./Short Questions (any 10 out of 12)	UNIT 1,2,3 and 4 (Each unit four questions)	10

Evaluation

Internal Assessment	50 Marks
University Assessment	50 Marks

KRANTIGURU SHYAMJI KRUSHNA VERMA KACHCHH UNIVERSITY									
FACULTY OF SOCIAL SCIENCE AND HUMANITIES (DOE)									
Programme		PG 2 years Prog.			Branch/Spec.		MA-Economics		
Semester		2			Version/Pattern		NEP		
Effective from Academic Year			2026-27			Effective for the batch Admitted in			2026-27
Subject code		SECE-201		Subject Name		Operational Research			
Teaching scheme					Examination scheme (Marks)				
(Per week)	Lecture (DT)		Practical (Lab.)		Total		CE	SEE	Total
	L	TU	P	TW					
Credit	2				2	Theory	25	25	50
Hours	30				30	Practical			
Learning Outcome:									
1. Translate economic scenarios into mathematical Objective Functions and Constraints.									
2. Solve optimization problems with two variables using the Graphical Method.									
3. Determine the most cost-effective way to transport goods from origins to destinations.									
4. Effectively assign resources to specific tasks to minimize total time or cost using the Hungarian Method.									
English									
Unit	Content								Hrs
1	Foundations of OR and Graphical Optimization: Introduction to OR: Origins, Characteristics, and the interdisciplinary nature of Operations Research; Applications of OR in Economic Policy and Resource Planning. Linear Programming Problem (LPP): Formulation: Identifying Decision Variables, Objective Function (Maximization/Minimization), and Linear Constraints. Economics Applications: Optimal product mix, Blending problems, and Media selection models. Graphical Solution Method: Plotting Linear Inequalities and identifying the Feasible Region. Corner Point Method: Finding the optimal solution at extreme points. Special Cases: Analysis of Unique solutions, Multiple/Alternative optimal solutions, Infeasibility (No solution), and Unboundedness.								15
2	Logistics and Assignment Models: Transportation Problem (TP): Concepts: Source, Destination, Supply, Demand, and Unit Transportation Cost. Methods for Initial Basic Feasible Solution (IBFS): 1. Northwest Corner Rule (NWCR), 2. Least Cost Method (LCM), 3. Vogels Approximation Method (VAM) The Penalty Method. Distinction between Balanced and Unbalanced Transportation problems. Assignment Problem (AP): Concepts: The "One-to-one" allocation rule in Economics and Management. The Hungarian Method: Step-by-step algorithm for solving Minimization problems. Variations: Converting Maximization problems into Minimization and handling "Prohibited Assignments."								15
ગુજરાતી									
1	OR અને ગ્રાફિકલ ઓપ્ટિમાઇઝેશનના આધારભૂત તત્ત્વો: OR નો પરિચય: ઓપરેશન્સ રિસર્ચ (OR) ની ઉત્પત્તિ, લક્ષણો અને તેની આંતરવિષયક (Interdisciplinary) પ્રકૃતિ; આર્થિક નીતિ અને સંસાધન આયોજનમાં OR ના ઉપયોગો. સુરેખ આયોજન સમસ્યા: નિર્ણય ચલ (Decision Variables) ની ઓળખ, હેતુ કાર્ય (Objective Function – મહત્તમીકરણ/ન્યૂનતમકરણ) અને રેખીય પ્રતિબંધો (Linear Constraints). આર્થિક ઉપયોગો: ઉત્તમ ઉત્પાદન સંયોજન (Optimal Product Mix), બ્લેન્ડિંગ સમસ્યાઓ (Blending Problems) અને મીડિયા પસંદગી મોડેલ્સ (Media Selection Models). ગ્રાફિકલ ઉકેલ પદ્ધતિ: રેખીય અસમાનતાઓનું ગ્રાફ પર આલેખન અને શક્ય ક્ષેત્ર (Feasible Region) ની ઓળખ. કોર્નર પોઈન્ટ પદ્ધતિ: અતિશય બિંદુઓ (Extreme Points) પર ઉત્તમ ઉકેલ શોધવો. વિશેષ પરિસ્થિતિઓ: એકમાત્ર ઉકેલ (Unique Solution), બહુવિધ/વૈકલ્પિક ઉત્તમ ઉકેલો (Multiple/Alternative Optimal Solutions), અશક્યતા (Infeasibility – કોઈ ઉકેલ નથી) અને અપરિમિતતા (Unboundedness).								15

2	લોજિસ્ટિક્સ અને અસાઇનમેન્ટ મોડેલ્સ : પરિવહન સમસ્યા: સંકલ્પનાઓ: સ્ત્રોત (Source), ગંતવ્ય (Destination), પુરવઠો (Supply), માંગ (Demand) અને એકમ પરિવહન ખર્ચ પ્રારંભિક મૂળભૂત શક્ય ઉકેલ (Initial Basic Feasible Solution – IBFS) માટેની પદ્ધતિઓ: નોર્થ-વેસ્ટ કોર્નર નિયમ (North West Corner Rule – NWCR) લઘુત્તમ ખર્ચ પદ્ધતિ (Least Cost Method – LCM) વોગલ્સ અનુમાન પદ્ધતિ (Vogel's Approximation Method – VAM) / દંડ પદ્ધતિ (Penalty Method), સંતુલિત અને અસંતુલિત પરિવહન સમસ્યાઓ વચ્ચેનો તફાવત. અસાઇનમેન્ટ સમસ્યા : સંકલ્પનાઓ: અર્થશાસ્ત્ર અને વ્યવસ્થાપનમાં "વન-ટુ-વન" (One-to-One) ફાળવણીનો નિયમ. હંગેરીયન પદ્ધતિ : ન્યૂનતમ સમસ્યાઓ ઉકેલવા માટેની પગલાંવાર અલ્ગોરિધમ. વૈવિધ્યતાઓ: મહત્તમીકરણ સમસ્યાઓને ન્યૂનતમકરણમાં રૂપાંતરિત કરવું અને "પ્રતિબંધિત અસાઇનમેન્ટ્સ" (ને સંભાળવાની રીત).	15

Reference (APA Style)

1.	Kanti Swarup, P.K. Gupta, and Man Mohan: Operations Research, Sultan Chand Sons, New Delhi.
2.	V.K. Kapoor: Operations Research: Quantitative Techniques for Management, Sultan Chand Sons.
3.	J.K. Sharma: Operations Research: Theory and Applications, Macmillan Publishers India Ltd.
4.	एस. डी. शर्मा (S.D. Sharma): ऑपरेशन्स रिसर्च (संक्रिया विज्ञान), केदारनाथ रामनाथ प्रकाशन, मेरठ.
5.	विजय गुप्ता (Vijay Gupta): संक्रिया विज्ञान (Operations Research), हिमांशु पब्लिकेशन्स.
6.	शास्त्री અને કપડિયા (Shastri Kapadia): પરિચાલન સંશોધન (Operations Research), યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત.
7.	ડૉ. જી. કે. પટેલ: ધંધાકીય આંકડાશાસ્ત્ર અને ઓપરેશન રિસર્ચ, સી. જમનાદાસની કંપની.

Exam Paper Style

	Section	Waitage	Marks
Q-1	Descriptive Questions (any 1 out of 2)	UNIT 1	10
Q-2	Descriptive Questions (any 1 out of 2)	UNIT 2	10
Q-3	Objective type questions/definition/short questions (any 5 out of 7)	UNIT 1 and 2	5

Evaluation

Internal Assessment	25 Marks
University Assessment	25 Marks

